

Jongens en meisjes mogen zijn zoals ze zijn

Sietske **JANS-KUPERUS**

Ik ben een trotse moeder van drie zonen. En als je mij vraagt wat het mooiste is wat het leven mij heeft gebracht, is het dat ik ze op de wereld heb gezet. Mijn grote voorrecht als vrouw. Het feit is dat ik dit niet had kunnen doen zonder mijn man. Een ander feit is dat ik nooit zo bezig ben geweest met de verschillen tussen mannen en vrouwen. Toch intrigeert het me hoe vandaag de dag deze verschillen steeds vaker benadrukt worden en we naar elkaar wijzen in plaats van zelf verantwoordelijkheid te nemen voor onze positionering.

Mannen en vrouwen zijn niet gelijk. Maar wat maakt dan dat de verschillen tussen beide zo benadrukt worden en we tegelijkertijd voortdurend streven naar gelijkheid? Is het dat we gelijkheid en gelijkwaardigheid door elkaar halen, ergens bij willen horen of op zoek zijn naar erkenning? Hoort het bij de ontwikkeling van je identiteit: wie wil ik zijn? Dit zijn vragen die aanzetten tot reflectie op je man- of

vrouw-zijn en die minstens zo interessant zijn om je als professioneel begeleider te stellen.

KRACHTIGE VERSCHILLEN Biologisch gezien zijn we wel degelijk verschillend. Je wordt geboren als jongetje of meisje, afgezien van mensen die geboren worden met een intersekse conditie. Mannen en vrouwen verschillen: qua geslacht, hormonen, spiermassa, lenigheid, zintuiglijkheid, fysieke kenmerken, welke een feitelijk gegeven zijn. Toch is de nadruk op gelijkheid zo groot, dat het ten koste gaat van juist die unieke en krachtige verschillen. Waarom zou je als vrouw net zo sterk moeten zijn als een man, en als man net zo gevoelig moeten zijn als een vrouw? Dat ik mijn man help met tegels sjouwen tijdens het aanleggen van ons nieuwe terras, of dat hij een goed gesprek heeft met onze zoon die er even doorheen zit gaat toch niet over gelijk zijn? Wat mij betreft is het complementair. Het unieke van al die verschillende mensen gaat verloren als je voortdu-

rend bezig bent met het zijn als de ander. En als ons biologische lijf een gegeven is, waarom zou je dat dan niet omarmen om vervolgens van daaruit te onderzoeken hoe je als man, vrouw of anders, door het leven wilt gaan?

WORSTELING VAN MANNEN Als we het hebben over gelijkheid, dan denken we in eerste instantie aan het emanciperen van vrouwen en de opkomst van het feminisme. Termen als 'Baas in eigen buik' associëren we met de jaren zeventig, toen vrouwen opkwamen voor hun zelfbeschikkingsrecht ten aanzien van zwangerschap en de keuzemogelijkheid om die af te breken. Emancipatie gaat natuurlijk over meer dan dat. Vrouwen hebben gevochten voor gelijke rechten en doen dat tot op de dag van vandaag nog steeds – gelukkig maar. Maar in de huidige tijd, waarin die gelijke rechten van vrouwen in ons land vanzelfsprekender zijn geworden, meen ik ook de worsteling van mannen te zien: hoe dient hij zich te verhouden tot deze vrouw, die hem impliciet lijkt aan te spreken op een tijdperk van een drietal generaties terug? Ik leerde mijn zoons respect te hebben voor meisjes en zorgvuldig om te gaan met intimiteit. Dat dit niet altijd wederkerig is ontdekte ik later toen een van hen een meisje trof dat zelf grenzeloos was in de relatie. Wanneer je bepaald gedrag bestempelt als typisch mannelijk of vrouwelijk, loop je het risico de ander niet in zijn of haar volledigheid te zien. De focus lijkt vooral uit te gaan naar het gedrag van 'de vrouw' of het gedrag van 'de man'. Maar de oorzaak van het gedrag is interessanter. Zowel vrouwen

als mannen (en andere genders) zoeken erkenning van wie zij zijn. Zeker in een tijd waarin allerlei onzekerheden aangaande de wereldproblematiek aan de orde zijn. Radicalisering biedt ogenschijnlijk houvast als de nadruk ligt op het verschil tussen genderidentiteiten: als mensen zich onveilig voelen, wordt hun drang om ergens bij te horen groter.

PARADOX Het verschil tussen mannen en vrouwen is altijd al, in meer of mindere mate vanzelfsprekend, een thema geweest. Traditioneel werden meisjes opgevoed om het huishouden te doen en voor de kinderen te zorgen, jongens daarentegen moesten de kost verdienen om hun gezin te onderhouden. Vandaag de dag ziet dát er gelukkig heel anders uit. Onze maatschappij is er meer op ingericht dat beide ouders werken, kinderopvang is geen taboe meer en de rol van opas voor opa's en oma's is heel gewoon. Je zou zeggen dat er daardoor meer gelijkheid is tussen mannen en vrouwen, maar is dat wel zo?

Gelijkheid tussen mannen en vrouwen gaat over inclusiviteit. LHBTQI is een inclusieve term die gaat over méér dan het verschil tussen mannen en vrouwen, namelijk over verschillende seksuele oriëntaties en genderidentiteiten die in één afkorting worden samengevat. Iedereen is gelijk, man, vrouw of anders. Steeds meer identiteiten worden in de term vertegenwoordigd. Mensen hebben het recht en zijn vrij om zelf hun gender en daarmee hun seksuele identiteit te bepalen. Paradoxaal genoeg ligt uitsluiting en ongelijkheid daardoor juist op de loer, omdat niet iedereen zich herkend of erkend voelt als

Mijn
vrouw-zijn is mijn
ervaring die ik
meebreng ik als
professioneel
begeleider

genderverschillen expliciet worden gemaakt. Ook kan het streven naar erkenning en zichtbaarheid juist bijdragen aan discriminatie of geweld. Alles wat aandacht krijgt groeit, maar dat hoeft niet altijd positief te zijn.

BEGELEIDINGSTRAJECTEN Hoe ga je als professioneel begeleider om met je eigen gender en je overtuigingen daarbij? Eerlijk gezegd ben ik in mijn begeleidingstrajecten niet expliciet bezig met mijn vrouw-zijn. Dat is aan de orde als het een thema is voor de cliënt die begeleid wordt. Heeft die een begeleidingsvraag die raakt aan dit thema, dan is het een onderwerp voor een dialoog. Net als mijn karakter, mijn waarden en competenties mij uniek maken, draagt mijn vrouw-zijn daar ook aan bij. Iedereen is uniek, ofwel, iedereen is gelijk: we zijn allemaal mensen.

Mijn vrouw-zijn, maar ook mijn dochter-zijn en moeder-zijn, is mijn ervaring die ik meebreng ik als professioneel begeleider. Het zorgt voor sensitiviteit, herkenning en erkenning in soortgelijke situaties: als moeder van drie zonen herken ik de struggle van de adolescente mannelijke student, die in zijn ontwikkeling in zijn professionele identiteit, zoekt naar zijn positionering als man, naar de erkenning voor het vak dat hij kiest, naar hoe onhandigheid of nonchalance in de relatie vertaald zou kunnen wor-

den naar verkeerde bedoelingen of grensoverschrijdend gedrag.

Mijn ervaringen mogen er zijn, ze maken mij als professioneel begeleider uniek. Het is vooral belangrijk dat ik mij ervan bewust ben in de interventies die ik doe en dat ik mij afvraag hoe het bijdraagt aan het leerproces van de ander. Vanuit mijn moedergevoelens heb ik soms met ze te doen: laten we een beetje liever voor ze zijn. Datzelfde geldt overigens voor meisjes. Zij hoeven niet altijd op de barricade, omdat generaties voor hen dat pad geplaveid hebben. Laat hen zelf onderzoeken en ontdekken of en waar hun ambitie ligt: pas dan kunnen vrouwen ten volste zijn wie zij willen zijn.

Het is dan ook belangrijk dat begeleiders aansluiten bij de ervaringen van de cliënt. Door de dialoog aan te gaan ligt de nadruk niet op het verschil in gender en hoe daarnaar gehandeld zou moeten worden, maar naar dat wat de persoon uniek maakt. Van daaruit kan de begeleider appel doen op de verantwoordelijkheid van de cliënt en diens handelen als professional. Dat draagt bij aan de ontwikkeling van je professionele identiteit. ■

Sietske Jans-Kuperus MA is begeleidingskundige bij Super-u, praktijk voor professionele begeleiding te Assen en hoofdredacteur van dit tijdschrift. E-mail: s.jans@super-u.nl.